

Overweging Zesde Zondag door het jaar - 15 februari 2015 - Dominicuskerk Utrecht

Nog niet zo lang geleden las ik een boek van Simone van der Vlugt met de titel *Schijndood*. Het gaat over Kris, een gezonde en intelligente jongeman, die onverklaarbaar vreselijke angstdromen heeft, die steeds maar heviger terugkeren. In therapie blijkt dan, dat dit te maken zou hebben met een vroeger leven, waarin hij besmet was met de pest. In de flash-backs wordt geschreven over wat die jongen toen heeft moeten doormaken als pestlijder in de Middeleeuwen, waardoor hij uiteindelijk sterft. Ik vertel dit niet om in te gaan op de gedachte van reïncarnatie, die de schrijfster suggereert. Maar wat grote indruk op me maakte was de wijze, waarop tot in detail vanuit de optiek van de besmette jongen zelf werd beschreven hoe dat er aan toe ging, hoe hij in een tehuis terecht kwam dat volledig was afgesloten van de buitenwereld, hoe hij, als hij al binnen bepaalde marges naar buiten mocht in speciaal herkenbare kleding moest lopen met een bel en niet dicht bij mensen mocht komen. Hoe kwakzalvers allerlei trucs bedachten om drankjes aan de man te brengen die de pestlijders zouden kunnen genezen. Eigenlijk niet veel anders dan wat in de lezingen van vandaag wordt beschreven.

Ook lepra, melaatsheid is een afschuwelijke ziekte, die zelfs nu nog mensen in arme landen vreselijk verminkt en buitensluit, terwijl er in onze rijke westerse wereld medicijnen voorhanden zijn die de ziekte kunnen genezen.

In de tijd van Jezus ging het om allerlei soorten huidziekten, waarvoor in wetten precies omschreven stond wat mensen die eraan leden moesten doen. We hoorden het in de eerste lezing. Zulke mensen werden meteen onrein verklaard, terwijl het zelfs lang niet altijd om besmettelijke huidziekten ging. Maar ja, die kennis was er toen niet. Er was vooral angst voor besmetting.

En laten we wel zijn, de uitbraak van het ebola-virus in Afrika heeft ook in onze tijd geleid tot angst voor besmetting en tot een ongekende serie maatregelen, met name juist ook in de westerse samenleving. Wij bouwen 'muren' om ons heen, omdat we op geen enkele manier het risico willen lopen besmet te worden, wat misschien nog wel sterker mensen isoleert en buitensluit dan vroeger. Vaak speelt bij dit alles ook nog eens de schuldvraag. In onze tijd kijken we dan eerder naar ecologische oorzaken, in de Middeleeuwen en zeker in de tijd van Jezus worden zieke en besmette mensen meestal ook persoonlijk onrein verklaard, buitengesloten en gemeden.

Reinheid en onreinheid waren zoal begrippen in de joodse wetten, die strikt moesten worden nageleefd. Het ging dan ook over wat wel of niet gegeten zou mogen worden. We kennen dat ook bij de Islam. Voedsel moet 'halal' zijn. De oorspronkelijke bedoelingen van al die reinheidsvoorschriften zijn waarschijnlijk vooral bedoeld geweest om misstanden, besmettingen en ziektes te voorkomen. Maar al gauw kregen ze godsdienstige en morele betekenis.

En precies dat laatste vooral doorbreekt Jezus. Bij Jezus gaat het nooit om de schuldvraag. Jezus wil juist, dat de onreine geneest. 'Ik wil het, word rein'. En dan zien we ook, dat de term 'onrein' door Jezus veelal in figuurlijke zin wordt bedoeld. Het gaat dan om onreinheid van hart. In het evangelie van Matteüs zegt Jezus: 'een mens is niet onrein door wat de mond ingaat, maar door wat uit de mond komt' (Mat.

15,11) De wetten om wat rein of onrein zou zijn worden door hem in een heel ander perspectief geplaatst. Jezus vestigt de aandacht op wat mensen heel maakt, wat 'heilig' is in plaats van achterom te kijken met de schuldvraag.

Lees maar al die verhalen over mensen, die Jezus ontmoeten en voor wie dan nieuwe wegen open gaan. Denk maar aan de vrouw bij de put, aan wie Jezus water vroeg.

Ze had nogal wat mannen gehad. Jezus oordeelt niet en ze verkondigt alom hoe Jezus gehandeld heeft en haar leven een wending heeft gegeven. Of denk aan die overspelige vrouw. Ik oordeel jou niet, maar ga heen en zondig niet meer. En dan die onreine man van vandaag.

Ik weet niet hoe het u is vergaan bij het horen van de evangelielezing. Het heeft mij heel bijzonder geraakt, dat er staat: *Diep ontroerd stak Hij zijn hand uit en raakte hem aan*, en daarbij zei Hij: *'Ik wil het, word rein'*

Jezus wordt tot in zijn diepste binnenste geraakt door het lot van deze mensen. Hij wordt er letterlijk beroerd van, ontroerd. *'En ze kwamen overal vandaan naar hem toe'*, schrijft de evangelist Marcus. Logisch. Als er iemand is, die zich echt bekommert om wat mensen overkomt, dan wil je graag bij zo iemand zijn. Iedereen verlangt ernaar 'heel' te mogen zijn, niet te worden gemeden en geminacht. Ik zie nog de film *Jesus Christ Superstar* voor me met die scene, waarin gedrochten van mensen tevoorschijn komen uit spelonken en krochten, die met uitgestoken armen naar Jezus toekomen, smekend om zijn hulp en genezing. Het is zo vreselijk om te zien, dat zelfs Jezus het uitschreeuwt, dat dit teveel voor hem is.

En wij? Kunnen wij echt tot op het bot geroerd worden als we moeten aanzien wat mensen overkomt? Ja, misschien wel als het gaat om het vreselijke lijden van mensen in oorlogsgebieden, als het gaat om wanhopige bootvluchtelingen, die hun leven riskeren in de hoop een plek te vinden, waar ze wel waardig kunnen leven. Dat ligt nog enigszins ver van ons bed. Maar als wij zwervers op straat zien, die onze aandacht vragen, dan lopen we er toch vaak het liefst met een grote boog omheen. Ik moet bekennen, dat ik, vaak misschien onbewust, ook graag even een andere kant op kijk. Het komt je dikwijls niet uit omdat je al door zoveel andere zorgen in beslag wordt genomen. En het voelt bovendien zo gênant als iemand bedelt en jij dan vanuit jouw welgestelde positie die zwerver met wat geld tevreden stelt en zelfs bedankt wordt. We willen liever de lelijke kanten van ons bestaan niet teveel onder ogen hoeven zien, niet dat van onszelf, niet dat van anderen. Het is dan best confronterend, als Jezus een appèl op ons doet, zoals vandaag, opnieuw na te denken over hoe wij omgaan met anderen, over wie wij links laten liggen en het gevoel geven er niet bij te horen. In onze tijd worden we daar nog eens extra op gewezen door onze paus Franciscus. Hij doet dat niet om ons een schuldcomplex te bezorgen, maar om ons te helpen met nieuwe ogen te kijken en nieuwe wegen te gaan naar een toekomst van 'heil' voor alle mensen, opdat ook wij mensen zullen zijn, die ontroerd, geroerd worden door het lot van anderen, ver weg en dichtbij. Daarbij mogen we erop vertrouwen, dat ook wij worden aangeraakt en zullen horen: *Ik wil het, word rein'*.
Dat het zo moge zijn.

Leny Beemer